

DE KWESTIE

Toekomstige generaties met rekening opzadelen?

Bas Jacobs

De nieuwe regering is van start en de financiële koers is ingezet: Rutte IV gaat fors meer lenen en uitgeven dan vorige kabinetten. Het bracht het Centraal Planbureau tot de waarschuwing dat de staatsschuld de komende jaren zal oplopen en de rekening daarvoor wordt neergelegd bij de toekomstige generaties. Is het kabinet verstandig bezig? Prof. dr. Bas Jacobs, doorgaans niet van de boekhoudersschool, vindt dat Rutte IV doorslaat. Maurice Knijnenburg argumenteert dat het kabinet juist nu moet investeren in de jonge generaties.

Maurice Knijnenburg

Regering-Rutte IV smijt met geld

R egering-Rutte IV is aangetreden. En ze heeft definitief gebroken met begrotingsdiscipline. Na een decenniumlange fixatie op het huishoudboekje, strooit het kabinet nu met miljarden. Het structurele begrotingstekort stijgt volgens de doorrekening van het CPB tot boven de 3 procent van het nationaal inkomen in 2025. Door de kabinetsplannen zal de staatsschuld gaan oplopen, mogelijk tot boven de 90 procent van het nationaal inkomen in 2060.

Niet onverstandig

Rutte IV stelt op zich de goede prioriteiten om een aantal grote maatschappelijke problemen – klimaat, stikstof, woningmarkt, onderwijs – op te lossen. En dat kost geld. Het is macro-economisch bovendien niet onverstandig om nu een wat ruimer begrotingsbeleid te voeren. Voordat de pandemie uitbrak, kampten de meeste westerse economieën met structureel lage groei en was de inflatie extreem laag. Hoewel door corona en hoge energiekosten de economie nu behoorlijk krap is, is de kans toch groot dat hogere inflatie vooral tijdelijk is, en dat de economie daarna weer terugvalt in langdurige stagnatie. Om dat te voorkomen, helpt een ruimer begrotingsbeleid.

Het is door de extreem lage rente op overheidsleningen ook geen enkel probleem dat de staatschuld oploopt. Zeker als de overheid daarmee ren-

dabele investeringen zou doen. Tegenover een hogere schuld staat dan ook meer toekomstig bezit: een beter klimaat, meer woningen, een betere beroepsbevolking.

Maar het grote probleem van Rutte IV is dat de regering niet meer nadenkt over de vraag hoe ze al die miljarden zo goed mogelijk

Men denkt niet meer na over de juiste besteding

kan uitgeven. De regering tuigt wazige investeringsfondsen op met 60 miljard euro voor de klimaat- en stikstofproblemen. Die fondsen ontregelen het normale begrotingsproces en de democratische verantwoording over dat geld. Ze zetten de deur ook open voor lobby's en mensen en bedrijven die een graai willen doen in de schatkist. Overheidsgeld wordt bovendien niet op de meest efficiënte manier besteed. Zo zijn economie unaniem dat vervuilers horen te betalen. Maar bij Rutte IV hoeven vervuilers niet te betalen; ze worden betaald. De oplossing van het klimaat- en stikstofprobleem gaat zo miljarden te veel kosten.

Rutte IV smijt ook op andere gebieden met geld, bijvoorbeeld bij de invoering van gratis kinderopvang, de afschaffing van het leenstelsel voor studenten

of de afschaffing van de verhuurderheffing. Hoewel de regering daarmee goede doelen nastreeft – combineren van zorg en werk, iedereen kan studeren, bouwen van meer woningen – kan ze die doelen ook bereiken met miljarden minder publiek geld.

Rutte IV schendt de Europese begrotingsregels, die eerdere kabinetten altijd met grote volharding in Europa hebben bepleit. Die regels waren economisch arbitrair en moesten sowieso worden herzien. Dat is nu ook politiek noodzakelijk geworden. De regering kan namelijk niet langer andere landen de les lezen om zuinig te zijn, als ze dat in eigen land niet langer doet.

Politieke polarisatie

Het is jammer dat Rutte IV gunstige financiële omstandigheden niet gebruikt om meer te hervormen in arbeidsmarkt, belastingstelsel en woningmarkt. Ook moet ze veel beter nadenken over alle publieke investeringen. De coalitiepartijen hebben hun onderliggende conflicten met miljarden afgekocht. Dat is de prijs die we kennelijk moeten betalen voor de politieke polarisatie in Den Haag.

Prof. dr. Bas Jacobs is hoogleerare economie en overheidsfinanciën

Wie nu jong is, gaat staatsschuld betalen

J ongeren laten flink van zich horen. Dat leidt tot mooie beloften van de politiek. Het regeerakkoord staat vol met voornemens over meer huizen, herintroductie van de basisbeurs en stapsgewijze verhoging van het minimumloon. Mooi natuurlijk. Maar die beloften zijn zomaar niet waargemaakt, waardoor jongeren nog steeds achteraan de rij staan.

Uit de doorrekening van het regeerakkoord door het CPB blijkt dat de rekening van alle mooie kabinetsplannen wordt doorgeschoven naar volgende generaties. Een grote staatsschuld zal over veertig jaar zwaar drukken op de schouders van wie nu jong is. Maar zo ver hoeft het niet te komen. Het kabinet heeft nu de kans om problemen op te lossen. Dat geeft jongeren de ruimte om zich te ontplooiën.

Uitgesteld leven

Want jongeren hebben grote problemen. Starters op de arbeidsmarkt hebben vaak flexbanen, dus geen zekerheid. Een betaalbare woning is steeds moeilijker te vinden, zeker voor wie geen beginkapitaal heeft. De kansen in het onderwijs zijn ongelijk verdeeld en door corona kunnen jongeren geen netwerk opbouwen dat nodig is om een baan of stage te vinden. Veel jongeren leiden een uitgesteld leven: ze wachten – noodgedwongen – steeds langer met samenwonen, kinderen krijgen en

een huis kopen. Daardoor hebben ze steeds meer last van stress. Dat blijkt uit onderzoeken van CPB, RIVM, TNO en nog veel meer instanties.

Oplossingen

Laten we dan eens kijken naar oplossingen, want die hebben jongeren ook. Vrijdag publiceerde het SER Jongerenplatform de verkenning *Veelbelovend*. Op dit platform werken veel jongerenorganisaties samen. Deze jonge generatie is veelbelovend, want goed opgeleid, gemotiveerd en betrokken. Veelbelovend is ook het kabinet. Laat het dan maar eens zien! Begin met een gedegen aanpak om de woningmarkt voor jongeren toegankelijker te

Kabinet heeft nu kans problemen op te lossen

maken. Reserveer bijvoorbeeld een deel van de woningen voor jongeren, en maak het voor jongeren met een chronische aandoening makkelijker om te verhuizen. En de basisbeurs: die moet toereikend zijn voor alle studenten. Een miljard euro voor alle studenten klinkt veel, maar betekent dat er minder is dan in 2015 voor de basisbeurs beschikbaar was. En zorg voor meer stageplaatsen en contracten die meer zekerheid bieden voor jongeren.

Vorig jaar heeft het kabinet de generatietoets ingevoerd, op advies van het Jongerenplatform. Die toets gaat de stapeling van beleid tegen waar jongeren mee te maken hebben, en zorgt voor een eerlijke verdeling van kansen tussen generaties. Die toets moet nu door alle ministers, voor al het beleid, worden ingezet.

Strategie

Verder moet het nieuwe kabinet snel een jeugdstrategie ontwikkelen voor alle jongeren in Nederland. Die strategie moet de jeugdwerkloosheid structureel oplossen, en de jeugdzorg meer dan alleen crisisaanpak bieden. Voer zo'n strategie samen met jongeren- en andere maatschappelijke organisaties uit, is ons advies. Geef tot slot jongeren een stem in het beleid en geld om dat te

organiseren. En help ze met contacten buiten de eigen kring, zodat alle jongeren kennis kunnen maken met die sociale netwerken die zij nodig hebben. Kortom, kabinet, stuur jongeren niet de toekomst in met de schulden van nu, maar investeer in deze nieuwe generaties. Als het met de jongeren goed gaat, gaat het met iedereen goed.

Maurice Knijnenburg is voorzitter SER Jongerenplatform en voorzitter NJR (Nationale Jeugdraad)

DIT ZEGGEN ANDEREN

WAT VINDT U? REAGEER OP WWW.WUZ.NL

ESTER BARENDREGT, ECONOOM RABORESEARCH, IN COLUMN RTL NIEUWS: „Het kabinet investeert juist in verduurzaming en met klimaatbeleid ook in schokbestendigheid. Als dit desondanks toch niet goed uit de verf komt, of de rente stijgt, hebben we tussen nu en 2060 genoeg tijd om bij te sturen. (...) Het nieuwe kabinet kleurt met deze plannen niet buiten de lijntjes, maar denkt eindelijk buiten de box.“

COMMENTATOR MARTIN VISSER IN DFT-PODCAST KWESTIE VAN CENTEN: „Ik denk dat er een heel goed verhaal moet komen waarom ervoor gekozen wordt om jongeren te laten opdraaien voor het oplossen van de klimaatproblemen.“

JAN-PAUL VAN DE KERKE, ECONOOM BIJ ABN AMRO, OP NU.NL: „In die zin is het ook logisch dat de volgende generatie

hiervoor betaalt, want een groot deel van de baten komt ook bij hen terecht. Het is uiteindelijk een politieke afweging of die extra staatsschuld het waard is om de uitdagingen van vandaag mee te financieren.“

JORIS HETTERSCHIED (JONGE DEMOCRATEN) OP NPO RADIO 1: „Als je nu niet investeert in klimaat en onderwijs, gaan zij (toekomstige generaties, red.)

de gevolgen van klimaatverandering zien.“

ANALYSE CENTRAAL PLANBUREAU (CPB): „Als gevolg van het coalitieakkoord stijgen de financiële lasten voor toekomstige generaties fors. (...) Tegenover deze hogere lasten staan overigens ook baten, omdat de effecten van intensiveringen in bijvoorbeeld onderwijs, klimaat en milieu deels terechtkomen bij toekomstige generaties.“

door Paul Jansen

IN HET VIZIER
DE WEEK VAN DE HOOFDREDACTEUR

Als tijdgeest onze historie aanvreet

Twee historische gebeurtenissen houden de gemoederen deze maand flink bezig: de Bersiapperiode in Nederlands-Indië en het verraad van Anne Frank. Het eerste thema is lang onderbelicht gebleven en over het andere leek alles geschreven. Hoe bericht de krant daarover?

Vooropgesteld: geschiedenis is een geliefd thema onder Telegraaf-abonnees. Toen we enkele jaren geleden vroegen waar mensen graag meer over zouden willen lezen, was dit een van de meest genoemde onderwerpen. Vandaar dat we een wekelijkse pagina introduceerden: Historie.

Wat maakt het verleden zo fascinerend? Zijn het nieuwe ontdekkingen over historische gebeurtenissen, herkennen we het heden in het verleden of moet ons geheugen bij herhaling worden opgefist? De media-aandacht voor een nieuw boek over het verraad van Anne Frank was deze week in ieder geval overdadig. Een lid van de Joodse Raad zou de boosdoener zijn geweest. Verschillende kranten pakten er maandag mee uit. De Telegraaf niet. De reden was simpel. De uitgever had ons niet van tevoren benaderd, meldde de chef van de culturreactie.

Elke snipper nieuws over Anne Frank is wereldnieuws. Maar was de onthul-

Bersiap past niet in huidig slachtofferbeeld

ling dat eigenlijk wel waard? De zaak rammelde. De reacties waren dan ook niet mals. Wij focussten daarop. Ja, dat is een journalistieke reflex als je een nieuwsverhaal niet als eerste hebt, maar in dit geval was daar ook alle reden voor. Columnist Leon de Winter noemde het boek 'een misdaad op zich'.

De gretigheid waarmee media zich de speculaties uit het boek eigen maakten, verbaasde. Het stond in schril contrast met berichtgeving rond een andere duistere tijd: de Bersiap, na het einde van de Tweede Wereldoorlog, toen Indonesische bendes talloze Nederlanders in de Oost vermoordden.

Dit thema is lange tijd weggeduwd. Ook bij lopend historisch onderzoek dreigt de slachting onderbelicht te raken. In Indonesië is sowieso weinig aandacht voor het verleden – spitten is politiek risicovol voor de leiders in Jakarta – en in Nederland heeft de woke-gekte toegeslagen waardoor alles wat staat voor blank Nederland – laat staan voor koloniaal Nederland – door een gekleurde daderbril wordt herkeurd. Misdaden begaan door een partij die als slachtoffer is gelabeld, passen niet in dat beeld.

In die zin verbaasde het niet dat het Rijksmuseum de term Bersiap bij een tentoonstelling volgens een samensteller wilde vermijden. De kritiek was ook hier hard. Volgens het museum was het allemaal een groot misverstand.

De twee voorvallen onderstrepen dat er een dun lijntje is tussen de geschiedenis verrijken en deze herschrijven. En naarmate het collectief geheugen slijt, groeit onder druk van de tijdgeest het gevaar van geschiedvervalsing. Daar ligt een belangrijke taak voor de krant.